

Η σημασία μιας παράδοσης στον καιρό μας

Συντάχθηκε απο τον/την Μ. Χατζιδάκις

Κυριακή, 25 Μάρτιος 2018 20:33 - Τελευταία Ενημέρωση Κυριακή, 25 Μάρτιος 2018 20:41

Μάνος Χατζιδάκις

Η σημασία μιας παράδοσης στον καιρό μας

Και πρώτα απ' όλα, τι θα πει *παράδοση*; Είν' τα παιδιά, είναι οι πρόγονοι, είναι συνήθεια, για υποχρέωση; Είναι κάτι που μας παρέχει ασφάλεια, ταυτότητα και σιγουριά, ή εμπόδια, αναστολές και αποθάρρυνση για μια προς τ'άστρα εκτόξευσή μας; Πώς είμαστε τοποθετημένοι απέναντί της, είναι Κυρία, παρθένα ή γριά; Και πώς μας φανερώνεται εντός μας; Με μια εσωτερική διεργασία, από ανάγκη που πολλές φορές μας οδηγεί στο βάθος των πηγών μας, ή από διάθεση να' μαστε κάτι διαφορετικό, να ξεχωρίζουμε απ' τους άλλους; Είναι παράδοση οι συνήθειες των πατέρων μας, οι παλιές φωτογραφίες των συγγενών μας, που σκονισμένες χάνονται στα συρτάρια, ή εκείνο το φως που μας αποκαλύπτει, το αποτύπωμα των δακτύλων μας, το περίγραμμα του σώματός μας, η σκιά μας;

Ιδιαίτερα τούτο τον χρόνο που την γιορτάζουμε κι επίσημα, μας ήρθε ο πειρασμός να θέσουμε το ερώτημα: Τι πάει να πει *παράδοση*;

Η σημασία μιας παράδοσης στον καιρό μας

Συντάχθηκε απο τον/την Μ. Χατζιδάκις

Κυριακή, 25 Μάρτιος 2018 20:33 - Τελευταία Ενημέρωση Κυριακή, 25 Μάρτιος 2018 20:41

Στις μέρες μας πολύ γιορτάζονται τα «παραδοσιακά» και προστατεύονται όχι μόνο απ' τις αρχές, αλλά κι από τους συλλόγους, κι από τα γυμναστήρια, κι από τα κόμματα και τις πολιτικές παρατάξεις. Θα 'χετε ακούσει πως όλοι σκίζονται να μη χαθεί το πρόσωπό μας, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά μας, και δίχως να 'χουμε δραχμή αποφασίζουμε τη διατήρηση κάθε σπιτιού και κάθε χώρου, μες στον οποίο κάποιος πρόγονος έζησε, σκέφτηκε ή τέλος πάντων έφτιαξε κάτι. Χώρια που υπάρχουν εκπομπές στην τηλεόραση, όπου καλοδιατηρημένες Κυρίες με οδοντιατρική άρθρωση και συνεχώς δακρύζοντα μάτια, προσπαθούν να μας πείσουν πως κάθε πρόγονος, όλοι οι πρόγονοι, αρκεί να μην είναι κάποιος ζωντανός, υπήρξαν όλοι τους υπέροχοι, γενναίοι και εθνικοί. Και δεν χωράνε αυτά αμφισβήτηση και κριτική. Αποτελούν παράδοση εθνική. Όμως έχουμε και μια διαφορετική παράδοση, πιο προοδευτική. Μες στην οποία ο συμπαθής μας Μουφλουζέλης κάνει περίπατο με τον στρατηγό Μακρυγιάννη, σε ώρες απογευματινές. Ο πατήρ ημών Βαμβακάρης μελοποιεί σε ήχο πλάγιο τη «Γυναίκα της Ζάκυνθος» του Διονύσιου Σολωμού. Και η Μαντώ Μαυρογένους χορεύει βαρύ ζεϊμπέκικο με την Ρόζα Λούξενμπουργκ, την Πασιονάρια ή την Πηνελόπη Δέλτα, ενισχύοντας έτσι το κίνημα για την απελευθέρωση των γυναικών.

Και όλ' αυτά μας συντηρούν τα τελευταία δέκα χρόνια, σ' ένα εκτυφλωτικό πανόραμα με μολυσμένο αγέρα, μες στον οποίο κινούμεθα όλοι μας, ανώνυμοι κι επώνυμοι, για να συνθέσουμε τελικά μια καινούρια και συγχρονισμένη εθνική φυσιογνωμία, κατάλληλη για αφίσες και γι' αναγνωστικά σχολείων κατωτάτης εκπαίδευσεως. Έτσι, λέμε, θα μπορούμε στην αιωνία Ευρώπη. Ενώ άλλοι φωνάζουν πως έτσι θα εξαφανιστούμε μες στην μεγάλη Ευρώπη. Σημασία έχει πως είτε χαθούμε, είτε χωθούμε, θα 'μαστε μέσα στην Ευρώπη. Κι όσο για την φυσιογνωμία, ας αρκεστούμε στην απλή Μεσογειακή. Η ημιμαθής προσήλωση των νέων μας στα «παραδοσιακά» και η χρήση των στοιχείων τους ανεξέλεγκτα, μαζί με τις «φιλότιμες προσπάθειες» των «ειδικών καλλιτεχνών του σήμερα» να συνυπάρξει ο Μάρκος Μπότσαρης με τον Γκεβέρα, περιέχουν, αν όχι κίνδυνο, τουλάχιστο κάτι σαν γελοιοποίηση και μια καχυποψία για την εύκολη παρουσία της παράδοσης στα πόδια μας. Συγχρόνως δε, αποτελεί κι αναστολή για κάθε σοβαρότερη προσπάθειά μας να βγούμε απ' τ' αδιέξοδο των καιρών, σαν σύνολο, σαν έθνος και σαν άτομα.

Γιατί, να πούμε την αλήθεια, η αφελής υπενθύμιση της εκ παραδόσεως αρετής μας και της παραδοσιακής γραφικής ιδιοτυπίας μας, αν δεν προκαλεί θυμηδία, τουλάχιστον ενισχύει τον τουρισμό, είναι εμπορεύσιμη, που λένε, και στοχεύει στο να ενισχύσει το εθνικό μας

Η σημασία μιας παράδοσης στον καιρό μας

Συντάχθηκε απο τον/την Μ. Χατζιδάκις

Κυριακή, 25 Μάρτιος 2018 20:33 - Τελευταία Ενημέρωση Κυριακή, 25 Μάρτιος 2018 20:41

φρόνημα. Άλλο, αν με το εμπόριο του γραφικού εκπορνεύεται η εθνική μας ευαισθησία και με την συνεχή πλύση εγκεφάλου περί του εθνικού, διαβρώνεται η ψυχικότητά μας και η πνευματική αντοχή μας.

Αλλά τι γίνεται με την αυθαιρεσία των ασυμβίβαστων και επαναστατημένων νεολαίων, που ανακαλύπτουν απαίδευτες προεκτάσεις ηρώων και γεγονότων του καιρού μας μέσα στην τοπική παράδοση; Πως ν' αντιδράσει κανείς στις αφελείς δια λόγου ερμηνείες των ποιητικών κειμένων, και στην ακόμη αφελέστερη μουσική τους κάλυψη; Στ' αλήθεια, είναι παιδεία σήμερα να ερμηνεύει η Ρόζα Εσκενάζυ καθυστερημένα και λυπητερά τους προπολεμικούς και ανώνυμους ρεμπέτες, πλάι σε μεγαλοφάνταστα κι ακόμη αφελέστερα μελωδικά ντυσίματα των λόγων του Μακρυγιάννη ή του Σεφέρη ή του Καβάφη; Κι αυτό είναι παράδοση! Και στ' όνομά της φυσικά λειτουργεί μια καλοστημένη μηχανή που μας εξουθενώνει. Κι όμως όποιος σκέπτεται και όποιος έχει τουλάχιστον την πρόσφατη συνέχεια του τόπου μέσα του, είναι σε θέση ν' αντιληφθεί πως το μόνο που δεν μας χρειάζεται πια είναι το γραφικό, η παράσταση, οι αλλοτινές συνήθειες. Γιατί όλ' αυτά δεν μας ενώνουν με τους προγόνους μας, αν δεν τους έχουμε ήδη μέσα μας, τοποθετημένους ανεξίτηλα. Και γεννιέται πάλι ένα άλλο ερώτημα. Πόσο μας είναι η παρουσία τους χρήσιμη εντός μας; Και ιδιαίτερα σε τούτους τους καιρούς; Γιατί οι νεκροί, ως γνωστόν, μας συγκρατούν από το κακό, αλλά και μας κρατάνε δέσμιους στη Γη, δεν μας αφήνουν να πετάμε αν δεν τους αρνηθούμε. Χωρίς πάλι αυτό να σημαίνει πως έχουμε ανάγκη από μια χωρίς όρια παρουσία τους. Όταν μετά τον πόλεμο ο Πικιώνης με μαθητές του τοποθετούσε με περίσσια προσοχή το ένα πετραδάκι πλάι στο άλλο στου Λουμπαρδιάρη, ο Ελύτης είχε κιόλας ανακαλύψει, με την βοήθεια της Μαρίνας και της Ελένης του, το Αιγαίο, ο Εγγονόπουλος τα σπίτια των Ιωαννίνων κι ο Μόραλης με τον Νικολάου τις πόρτες και τα παραθύρια της Αίγινας και του Πόρου. Ο Σικελιανός έκανε παρέα με τον Σωτήρη τον Σπαθάρη στην Κηφισιά κι ο Καζαντζάκης έγραφε την «Ασκητική» του απομονωμένος στην Αίγινα. Τότες κι εγώ, γνήσιο παιδί εκείνου του καιρού, πρωτοανεκάλυπτα χωρίς μεθύσια και ναρκωτικά, μονάχα με βαρύ γλυκό, τον Μάρκο, τον Τσιτσάνη και τον Δασκαλάκη. Πριν τριανταπέντε χρόνια...

Να μην ξεχνάμε επίσης πως η χώρα ήταν κατεστραμμένη απ' τον πόλεμο, την κατοχή και τους Γερμανούς και το επίσημο ελληνικό κράτος εκείνου του καιρού χτυπούσε κάθε τόσο ένα τεράστιο γκονγκ από το ραδιόφωνο για να μας θυμίζει, με βροντερή φωνή, πως είμαστε τριών χιλιάδων χρονών γέροι, λες κι ήταν φάρμακο ή συνταγή για ανοικοδόμηση. Έτσι

Η σημασία μιας παράδοσης στον καιρό μας

Συντάχθηκε απο τον/την Μ. Χατζιδάκις

Κυριακή, 25 Μάρτιος 2018 20:33 - Τελευταία Ενημέρωση Κυριακή, 25 Μάρτιος 2018 20:41

λοιπόν γεννήθηκε η ανάγκη για ό,τι μικρό, αληθινό και ταπεινό: αντίδραση υγιής, των φωτισμένων, στον φανφαρονισμό και στον επίσημο και προγονόπληκτο σκοταδισμό. Το γραφικό υπήρξεν απαραίτητο. Με μόνη διαφορά, πως δεν επρόφθασε να γίνει ουσία και να ξεπεραστεί μέσ' από διεργασίες πνευματικές. Άρχισε ο τουρισμός, η καλοπέραση και το εμπόριο. Υποχρεωθήκαμε να φορέσουμε τις εθνικές στολές και να χορέψουμε τον Καλαματιανό για Γάλλους, Άγγλους και Γερμανούς. Να φωτογραφηθούμε με σπασμένες κολώνες και να μιλήσουμε αρχαία σε αγγλική μετάφραση. Έτσι σήμερα ζούμε την τόσο συγκεχυμένη σχέση μας με την παράδοση. Όλα τα θεωρούμε απαραίτητα, για να μπορέσουμε στο μέλλον να συμπληρώσουμε πιστοποιητικά καταγωγής. Κι ακούγεται παντού το κάπως φαρισαϊκό μας αίτημα. Η Ταυτότητα. Να μην χάσουμε την εθνική μας ταυτότητα. Αλλά κανείς δεν επιχειρεί να διευκρινίσει ποια στοιχεία ακριβώς συνθέτουν την ταυτότητά μας, για να φροντίσουμε να τα μαζέψουμε και να την προφυλάξουμε επιμελώς μέσα σε πλαστική ή δερμάτινη θήκη. Και τέλος, μας είναι πράγματι απαραίτητη, με τα στοιχεία του παρελθόντος; Αρχίζω επίσης ν' αμφιβάλλω.

Κείνο που νιώθω σίγουρα μέσα μου είναι μια φυσική απέχθεια σ' ό,τι χρειάζεται παράσταση, σε ό,τι γραφικό. Δεν με ενδιαφέρουν οι συνήθειες του πατέρα μου και των λοιπών συγγενών, παρά μόνο στο ποσοστό που συντηρούνται μέσα μου και μ' εξυπηρετούν στο σήμερα. Κι αν αυτό που περιέχω είναι μια ένδειξη ελληνικής παράδοσης, τότε καλώς να υπάρξει. Γιατί δεν μ' αρέσει να παριστάνω τον πολύ Έλληνα. Θέλω να είμαι όσο είμαι. Καιρός είναι η έννοια Έλληνας να δώσει τη θέση της στην έννοια άνθρωπος. Και τότες πιστεύω πως θα συνδεθούμε με μια πιο βαθιά παράδοση που, κατά σύμπτωση, είναι κι αυτή γνησίως ελληνική.

Με δυο λόγια το θέμα μας είναι: Υπάρχει στον καιρό μας μια υπερβολική και αυθαίρετη χρήση της έννοιας παράδοση. Δημιουργούμε παραστάσεις και αποτυπώνουμε τις έγχρωμες φωτογραφίες στη μνήμη των προγόνων μας. Μπερδεύουμε τους Ήρωες και το περιεχόμενό τους και τους κάνουμε να ζουν δισδιάστατα όπως στον Καραγκιόζη ο Μέγας Αλέξανδρος με τον Βεζύρη. Και οι δυο μεγαλόπρεποι και συμπαθείς. Μας εκστασιάζει ο τσάμικος μέσα σε ντισκοτέκ. Είμαστε σε θέση λοιπόν να βρούμε την αληθινή ροή μας μες στους καιρούς που έρχονται, για να δεχθούμε κάποτε μια οδυνηρή πραγματικότητα σαν την μόνη αλήθεια; Ποιά είναι τα ηθικά στοιχεία μέσα απ' την παράδοση για να τα συλλέξουμε και πως θα επιτευχθεί η απόρριψη του γραφικού;

Η σημασία μιας παράδοσης στον καιρό μας

Συντάχθηκε απο τον/την Μ. Χατζιδάκις

Κυριακή, 25 Μάρτιος 2018 20:33 - Τελευταία Ενημέρωση Κυριακή, 25 Μάρτιος 2018 20:41

Σας τα παραδίδω και συγχωρέστε μου που δεν υπήρξα πιο μεθοδικός στην τοποθέτηση του θέματος. Διαθέτω βλέπετε ποιητική ιδιοσυγκρασία που μου απαγορεύει την ομαλή δομή.

[Μ. Χατζιδάκις, Ο καθρέφτης και το μαχαίρι, Ίκαρος 1988](#)

Η σημασία μιας παράδοσης στον καιρό μας

Συντάχθηκε απο τον/την Μ. Χατζιδάκις

Κυριακή, 25 Μάρτιος 2018 20:33 - Τελευταία Ενημέρωση Κυριακή, 25 Μάρτιος 2018 20:41
